İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi/Journal of Social Policy Conferences, 82, 1-33

DOI: 10.26650/jspc.2022.82.1019652
http://jspc.istanbul.edu.tr
http://dergipark.org.tr/iusskd

Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi/Journal of Social Policy Conferences

Başvuru: 05.11.2021
Revizyon talebi: 09.03.2022
Son revizyon: 14.04.2022
Kabul: 28.04.2022
Online Yayın: 08.06.2022

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Polanyi'nin Perspektifinden Sosyal Politikayı Okumak: Piyasa, Refah ve Emek Sorunsalı

Reading Social Policy from Polanyi's Perspective: The Problem of the Market, Wealth, and Labour

Abdülkadir Şenkal [1]

Öz

Karl Polanyi'nin 1944 yılında yayımlanan Büyük Dönüşüm adlı eseri piyasa, devlet ve refah ilişkisine yeni bir boyut getirmiştir. Karl Polanyi, piyasalar ve kapitalist toplumlar arasındaki ilişkinin, herhangi bir sosyal düzenin merkezi özelliği olduğunu düşünmüştür. Ona göre piyasa, toplumu istikrarsızlaştırırken emeğin, toprağın ve paranın metalaştırılması ise bir tepki ya da "karşı hareket" yaratmıştır. Bu yüzden Büyük Dönüşüm adlı eserinde de sık sık bahsettiği piyasa toplumunu, piyasaların toplumsal örgütlenmenin baskın bir ilkesi haline geldiği bir toplum olarak tasvir etmektedir. Bu toplum türünde ekonomi, toplumsal ilişkilere değil; toplumsal ilişkiler ekonomik sistemin içine gömülüdür. Polanyi ayrıca piyasa toplumunun doğal olarak meydana gelen bir fenomen olmadığını, politik ve sosyal bir yapı olduğunu savunmaktadır. Yine de, hükümet bürokrasisinin hızlı büyümesi ve özel alana müdahale, özellikle 1940'lardan bu yana, kapitalist toplumun doğası hakkındaki geleneksel düşüncelerimizin çoğuna meydan okumuştur. Dolayısıyla da devletin hem özel piyasa ekonomisinin kurulmasında hem de düzenlenmesinde önemli bir rol oynadığı gösterilmiştir. Bu çalışma, Polanyi'nin Büyük Dönüşüm eserinin yerleşik ekonomi kavramının içerdiği anlamlar olan piyasa, refah ve emek arasındaki ayrıma dayalı bir yorumunu konu edinmektedir.

Anahtar Kelimeler

Karl Polanyi, Sosyal Politika, Refah, Emek, Çifte Hareket

Abstract

The Great Transformation, published in 1944 by Karl Polanyi, brought a new dimension to the relationship between market, state, and welfare. Polanyi considered the relation between markets and societies as a central feature of any social order; according to him, while the market destabilizes society, the commodification of labor, land, and money creates a reaction or "counter-movement." For this reason, he describes market society as being a dominant principle for social organization. Social relations are embedded within the economic system instead of the economy being embedded in social relations. Polanyi also claims that

1 Abdülkadir Şenkal (Prof. Dr.), Kocaeli Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, Kocaeli, Türkiye. E-posta: asenkal@gmail.com ORCID: 0000-0001-5888-7474

Atıf: Senkal, A. (2022). Polanyi'nin perspektifinden sosyal politikayı okumak: Piyasa, refah ve emek sorunsalı. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi,* 82, 1-33. https://doi.org/10.26650/jspc.2022.82.1019652

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

market society is a political and social construct rather than a natural phenomenon. Yet, the rapid growth of government bureaucracy and interference in the private sphere has challenged many traditional notions related to the nature of capitalist society, especially since the 1940s. Therefore, the state plays an important role in both the establishment and regulation of the private market economy. This article proposes an interpretation, in the context of the contemporary welfare state based on Polanyi's *The Great Transformation,* which discusses the distinction between market, welfare, and labor. The institutions, that once contributed to embedding the market economy within society, now play an important role in situations that have potential consequences for those seeking help from the welfare state.

Keywords

Karl Polanyi, Social Policy, Welfare, Labor, Double Movement

Extended Summary

Karl Polanyi is considered as one of the leading social scientists of the twentieth century. The most important theme in his writings is the relationship between markets and society as a whole. Thus, his work has become a reference point for economics, politics, sociology, and social policy. In *The Great Transformation* (1944), Polanyi argues that the development of market societies in the last two hundred years has been shaped by a dual movement. On the one hand, the laissez-faire movement, the efforts of various groups to expand the scope and influence of self-regulating markets, and on the other hand, the conservation movement, that is, the attempts by a wide range of social actors to insulate the fabric of social life from the devastating impact of market pressures. What we think of as market societies, or "capitalism," is the product of these two movements, a restless and fluid hybrid that reflects the shifting balance of power between rival powers. According to Polanyi, a self-regulating market is "pure utopia." Such an institution cannot exist for long without destroying humanity and its natural essence, that is, it physically destroys people and turns their environment into wilderness. A central part of Polanyi's analysis is the development of the concept of "fictitious commodities." When markets expand to the point where everything in human life becomes tradable, some important aspects of life become commodities. But this process is illusory because these things are not qualified to be traded in the market because they are not produced to be sold.

In his analysis of the economic and social transformations that took place in the nineteenth century, Polanyi argues that the emergence of the market economy was based on pushing aside the old economic and social systems based on reciprocity and redistribution, while market economy was a price-controlled economic system that determines what, how, and how much is produced as well as how it is distributed. Before the market economy, reciprocity and redistribution existed as the main means of exchange between people. With it, decisions about production and distribution are driven by economic factors and do not aim at achieving common welfare. With the advent of industrialization, relations between people changed under highly effective and centralized institutions that promoted the self-regulation of the market economy. In other words, daily decisions were no longer made on the basis of natural social skills—the ability to form personal and social relationships—but only on price. That is, there were no social considerations in decisions about production and distribution.

The transformation of labor into a tradable commodity was necessary for the logic of the market economy. But, Polanyi argues, labor, land, and money are not commodities. "Labor" is another name for human activity that attends life itself and "land" another name for nature, which is not produced by people. Money is in fact only an indicator of purchasing power.

This article examines the relationship between the market, social policy, and the economy in the context of a contemporary welfare state. Building on themes from *The Great Transformation*, this article defines the role of social policy in creating and sustaining markets for the private sector in welfare. The result of these reforms is the reorganization of the function of the welfare state and related law, which are no longer driven by a logic of social protection, predominantly by redistribution to those in need. On the contrary, they increasingly form essential components of the state's desire to create affluent private sector openings. In Polanyi's words, the bottom line is that the institutions that once contributed to embedding the market economy within society now play an important role in situations that have potential consequences for those seeking help from the welfare state.

Polanyi'nin Perspektifinden Sosyal Politikayı Okumak: Piyasa, Refah ve Emek Sorunsalı

Karl Polanyi, 20. yüzyılın önde gelen sosyal bilimcilerinden biri olarak kabul edilmektedir. Yazılarındaki en önemli nokta, piyasalar ve bir bütün olarak toplum (dolayısıyla devlet) arasındaki ilişki olduğu bilinmektedir. Bundan dolayı çalışmaları ekonomi, politika, sosyoloji ve sosyal politika alanlarında önde gelen yazarların referans noktası haline gelmiştir. 1944 yılında yayınlanan ''*Büyük Dönüşüm*'' adlı kitabında, son iki yüz yılda piyasa toplumlarının gelişiminin ikili bir hareketle şekillendiğini savunmuştur. Bir yanda çeşitli grupların kendi kendini düzenleyen piyasaların kapsamını ve etkisini genişletme çabaları olarak nitelenen *laissez faire* hareketi, öte yandan geniş bir toplumsal aktörler yelpazesi tarafından, toplumsal yaşamın dokusunu koruma ve piyasa baskılarının yıkıcı etkisinden yalıtmaya yönelik girişimler olarak nitelenen koruma hareketini öne çıkarmıştır. Buradan hareketle piyasa toplumları veya "kapitalizm" olarak düşünülen olgu da aslında bu iki hareketin ürünüdür. Polanyi'ye göre kendi kendini düzenleyen piyasa, bir "*katıksız ütopya*" dır. Böyle bir kurum, insanı ve doğal özünü yok etmeden uzun süre var olamaz. Başka bir ifade ile insanı fiziksel olarak yok eder ve çevresini bir vahşi doğaya dönüştürür. Polanyi'nin analizinin merkezi bir parçası, "*hayali metalar*" kavramının geliştirilmesidir. Ona göre, insan hayatındaki her şey ticarete konu olacak kadar genişlediğinde, yaşamın bazı önemli yönleri metalara dönüşür, ancak bu süreç doğası gereği hayalidir, çünkü satılmak üzere üretilmedikleri için piyasada işlem görmesi gereken niteliklere sahip değillerdir.

Polanyi, 19.yüzyılda gerçekleşen ekonomik ve sosyal dönüşümlerle ilgili yaptığı analizlerde, piyasa ekonomisinin ortaya çıkışının karşılıklılık ve yeniden dağıtıma dayanan eski ekonomik ve sosyal sistemleri bir yana iterek piyasa ekonomisini neyin, nasıl ve ne kadar üretileceğini ve nasıl dağıtıldığını belirleyen fiyatlarla kontrol edilen bir ekonomik sistem olarak nitelendirmiştir. Polanyi'ye göre, üretim ve dağıtımla ilgili kararlar ekonomik faktörler tarafından yönlendirilir ve ortak refah elde etmeyi amaçlamazlar. Polanyi, piyasa ekonomisinden önce insanlar arasında temel değişim aracı olarak karşılıklılık ve yeniden dağıtımın var olduğuna dikkat çekmiştir. Sanayileşmenin ortaya çıkmasıyla birlikte, insanlar arasındaki ilişkiler, piyasa ekonomisinin kendi kendini düzenlemesini teşvik eden oldukça etkili merkezi kurumlar altında değişmiştir. Başka bir deyişle, günlük olarak verilen kararlar artık doğal sosyal becerilere, kişisel ve toplumsal ilişkiler kurma yeteneğine göre değil, yalnızca

fiyatlara göre alınmaktadır. Farklı bir ifade ile piyasa ekonomisinde üretim ve dağıtımla ilgili kararlarda sosyal düşüncelere yer kalmamıştır. Bir anlamda emeğin alınıp satılabilen bir meta haline gelmesi, piyasa ekonomisinin mantığı için gerekliydi. Ancak Polanyi'nin iddia ettiği gibi, emek, toprak ve para, meta değildir. Emek, yaşamın kendisiyle birlikte var olan insan faaliyetinin başka bir ismidir. Toprak, insan tarafından üretilmeyen, doğanın yalnızca başka bir adıdır ve aslında para, yalnızca satın alma gücünün bir göstergesidir. Bu durumda kendi kendini düzenleyen piyasa, bir "*katıksız ütopya*" dır. Böyle bir kurum, insanı ve doğal özünü yok etmeden uzun süre var olamaz, insanı fiziksel olarak yok eder ve çevresini bir vahşi doğaya dönüştürür. Bu nedenle Polanyi'ye göre ekonomi ve demokrasinin en önemli amacı insanların, eşit ve özgür bir şekilde yaşamlarını sürdürmelerini sağlamaktır.

Bu makale, çağdaş refah devleti bağlamında piyasa, sosyal politika ve ekonomi arasındaki ilişkiyi Polanyi'nin perspektifinden incelemeyi amaçlamakta ve Polanyi›nin *Büyük Dönüşüm* kitabındaki temalara dayanarak, refah alanındaki özel sektör için piyasaların yaratılması ve sürdürülmesinde sosyal politikanın rolünü tanımlamaktadır. Bunlara istinaden bu çalışma, piyasa reformlarının sonucu olarak ortaya çıkan, refah devleti işlevlerinin yeniden düzenlenmesi gerekliliğini iddia edilmektedir. Çünkü bu işlevler, yeniden dağıtma yoluyla bir sosyal koruma mantığı gütmekten ziyade özel sektöre fırsat yaratmaya dönüşmüştür.

Karl Polanyi ve Büyük Dönüşüm: Çağımızın Siyasal ve Ekonomik Kökenleri

Karl Polanyi'nin (1886-1964), 1944 yılında yayınlanan *Büyük Dönüşüm* isimli kitabı, modern piyasa ekonomilerinin evrimi üzerine diyaloğun tarihsel ve antropolojik araştırmalarla birleştirildiği derin bir kitaptır (Waldecy & Nayara,2020:5). Kitapta Polanyi ilk olarak, erken sanayileşmeden Batı'daki sosyal demokrasi dönemine büyük geçişi analiz etmiştir. Bu yüzden *Büyük Dönüşüm*, yirminci yüzyılın ortalarında kapitalist devletin oluşumuna yol açan faktörleri tanımlayan öğretici bir metindir. *Büyük Dönüşümün* temel tezi: "*Kendi kendini düzenleyen piyasa fikri, katı bir ütopya anlamına geliyordu. Toplumun insani ve doğal özünü yok etmeden böyle bir kurum uzun süre var olamaz*" (Polanyi, 2001:44). Bu tezi tartışmak üzere Sanayi Devrimi'nin kökenleri ve sonuçları üzerine yaptığı çalışmalar için temel oluşturan "*gömülülük*" kavramını

tanıtmıştır. Tezi, modern kapitalizmden önce piyasanın sosyal ilişkilere gömülü olduğu ve Sanayi Devrimi sırasında ve sonrasında devlet ve sanayi sektörünün bu toplumsal gömülme olmadan kendi kendini düzenleyen bir piyasa ekonomisi oluşturmak için çeşitli kurumlar oluşturduğu yönündedir. Polanyi, bu sürecin tüm sosyal yapıyı nasıl dönüştürdüğünü, piyasanın neredeyse sosyal kurumların kontrolünden bağımsız olarak özerk bir kurum haline geldiğini iddia etmektedir. Süreç, ekonominin sosyal kontrolü ile piyasaların toplum üzerindeki kontrolü arasında tarihsel bir değişim yaratmıştır (Waldecy ve Nayara,2020:5).

Polanyi'nin *Büyük Dönüşüm'deki* en temel iddialarından biri, Sanayi Devrimi ve kapitalizmin gelişiminin, binlerce yıldır toplumu bir araya getiren temel sosyal ilişkileri tehdit etmesiydi (Polanyi,2001:45). Çünkü piyasa determinizminin refahı sağlama konusundaki belirsizliği ya da ihmalkârlığı önemli bir sorun teşkil edebilir. Özellikle bu süreçte sosyal politikayı kapitalist toplumun ayrılmaz bir bileşeni olarak ele alır. Bu yüzden 19. yüzyıl küresel piyasa ekonomisi analizinde ortaya koyduğu *'çifte hareket'* kavramından yararlanarak, piyasanın genişlemesinin etkisiyle sosyal politikanın hem sınırlandığını hem de gelişimine katkıda bulunduğunu savunmaktadır. Bu argüman genel olarak ekonomik küreselleşme bağlamındaki son sosyal politika değişikliklerine uygulanabilirken, bu değişiklikler özellikle erken ve geç sanayileşen ülkelerdeki farklı sosyal politika geliştirme tarihlerine göre şekillendirilmiştir (Buğra,2020:443). *Büyük Dönüşüm'de* bahsedilen 19. yüzyıl sosyal politika gelişmeleri çifte hareketin her iki yanında yer alır. Mevcut sosyal koruma önlemleri kaldırıldıkça, yeni mevzuat ve işgücü piyasası düzenlemeleri biçimleri getirilmiştir. Sosyal mevzuatın ve işgücü piyasası düzenlemesinin bu erken biçimleri daha sonra geliştirilmiş ve sosyal hizmetlere erişim sağlayan sosyal güvenlik sistemleri, ileri kapitalist ülkelerde II. Dünya Savaşı sonrası refah devleti gelişimini şekillendirmek için tanıtılmıştır (Buğra,2020:445).

Polanyi, *Büyük Dönüşüm* kitabında geniş bir şekilde tartıştığı gibi kendini düzenleyen piyasanın gelişimi ve modern devlet politikalarının temel taşı olacak olan liberal inancın konsolidasyonu iki büyük güçtür. Ona göre, bu iki gücün evriminin yıkıcı sosyal sonuçları vardır. İlk güç, kendi kendini düzenleyen piyasa, ekonomide tam bir liberal piyasa organizasyonunun gelişmesine karşılık gelir. Polanyi'ye göre piyasalar ve ekonomi, toplumsal ilişkilerin bir aksesuarı, başka bir deyişle mal ve hizmetlerin mübadelesine yardımcı bir araç olmalıdır. Ancak serbest (liberal) piyasa yıkıcıdır, çünkü sosyal hayatın tüm özelliklerini,

pazarlanabilir mallara dönüştürür. Piyasa için bu durum hayatın ekonomik yönlerinden insani yönün kaldırılmasına karşılık gelmekte olduğu söylenebilir. Bunun için Polanyi, 19. yüzyılda İngiltere'de yaşananları örnek gösterir. Çocukların ve kadınların günde 20 saate kadar çalışmaya zorlandığı için kapitalizmle birlikte gelişen ilk güç, bu piyasa modelinin evrimi olmuştur (Polanyi,2001). Ancak piyasa sistemi topluma hâkim olmaya başlayınca, sosyalliği dışlayan bu süreç toplumsal hoşnutsuzluk yaratmıştır. Dolayısıyla ulus devletlerin piyasaları koruması için liberal anlayış ortaya çıkmıştır. Bu ideoloji, serbest piyasayı ve sermaye sahiplerini korumak için liberalizmin en iyi sistem olduğuna inandırmak için buldukları yol olarak düşünülebilir. Ayrıca bu inancı kontrol altında tutmanın önemli bir yolu hükümetler tarafından savunulması ile gerçekleşebilir. Bu yukarıda bahsedilen ikinci güçtür (Polanyi, 2001).

19. yüzyılda meydana gelen sosyo-ekonomik değişimler, önceki toplumlarda var olan temel toplumsal düzenin yıkılması anlamına geliyordu. Polanyi'nin ampirik bulguları büyük ölçüde, geleneksel üretim sistemini ve toplumsal düzeni korumaya yönelik girişimlerden ziyade aynı zamanda toplum tarafından, olumsuz koşulları hafifletmek için bir savunma önlemi olarak gördüğü Speenhamland yasalarının analizine dayanıyordu (Polanyi, 2001). Çünkü ekonomiyi liberalizm ve faydacılığa dayalı olarak eleştirmiş, zira insan gruplarını bireylerin toplamından ziyade sosyal bir grup olarak görmüştür. Ayrıca sosyalizmi yeni bir dünya olarak görmüş ve kapitalizmi tehdit ettiğini iddia etmiştir. Teorisi hiçbir zaman ana akım olmamış ve fikir dünyası meyve vermemiştir, ancak özgünlüğünün çağdaşları üzerinde derin bir etkisi olmuş ve takipçilerini etkilemiştir. Buna rağmen yaptığı teorik açıklamalar, çağdaş ekonomik ve sosyal düşüncede, hak ettiği şekilde dikkate alınmamıştır (Veitch.2013:139). Çalışmaları sosyal bilimlerde disiplinlerarası bir alan yaratmış, bu konuda neredeyse hiçbir şey söylenmediğinde bile Polanyi'nin görüşleri katı bilgi sınırlarını aşmış ekonomi, tarih, antropoloji ve sosyoloji yoluyla aktarılmıştı. Analizleri boyunca, karşılaştırmalı bir ekonomik sistem teorisi ve kurumsal değişimler bağlamında kapitalist toplumun genel özelliklerini anlamaya çalışmıştır (Waldecy ve Nayara,2020:4).

Polanyi, Büyük Buhran, Faşizm ve II. Dünya Savaşı ile birlikte ortaya çıkan felaketleri laissez-faire'in bir sonucu olarak görmüştür. Bu yüzden politika değişikliklerinin zaman içinde vatandaşların günlük yaşamlarını olumsuz etkilediğini ve bunun siyasi değişime neden olacak gelişmeleri körüklediğini

savunmuştur. Elbette bu, bir dereceye kadar demokrasi ve ifade özgürlüğünün gelişimini varsaymaktadır. Ekonomik yasaların ötesinde, Polanyi, bir piyasa sisteminin oluşturulmasını destekleyen ekonomik liberalizm ideolojisinin önemini vurgulamıştır. Piyasanın düzenlemesi, piyasayı ekonomik alanda tek örgütleyici güç, yani malların üretimi ve dağıtımı için merkezi mekanizma yapan koşullar yaratır. Piyasa ekonomisi, "*piyasa temelli değerlerin yayılması*, *insan ilişkilerini kopardığı ve doğal yaşam alanını yok etme ile tehdit ettiği* "yönüne dönüştüğü için sosyal alan üzerinde çarpıcı bir etki yaratmaktadır (Polanyi,2001:44). Bu konu ile ilgili kendi sözleri;

''(..) *ekonomik sistemin piyasa tarafından kontrol edilmesi toplumun bütün organizasyonu için çok büyük bir sonuçtur: toplumun piyasaya ek olarak yönetilmesinden daha az değildir. Ekonomi sosyal ilişkilere gömülmek yerine, sosyal ilişkiler ekonomik sisteme gömülür. Toplum bu sistemi kendi kanunlarına göre çalışmasına izin verecek şekilde biçimlendirmelidir. Bu, bir piyasa ekonomisinin sadece bir piyasa toplumunda işleyebileceğini bildiği iddiasının anlamıdır"*(Polanyi,2001:60).

Polanyi'nin çalışmaları başlangıçta antropologlar tarafından geniş çapta incelenmesine rağmen, fikirlerinden etkilenen bilim adamları tarafından marjinalleştirilmiştir. Ancak son kırk yılda, dünya çapında-özellikle sosyal ve beşeri bilimlerde-bu alanda yapılan çalışmalarda kayda değer bir artış yaşanmıştır (Gomez,2017:18). Hatta ölümünden bu yana neredeyse altmış yıldan uzun bir süre geçmesine rağmen çalışmalarının etkisi azalmamıştır. Özellikle, 2008 yılındaki Morgage krizinden bu yana, *'piyasa ekonomisinin'* önemli bir eleştirmeni olarak gösterilmiştir. Eleştirmenlerin çoğu piyasa ekonomisinin tahrip edici, istikrarsızlaştırıcı etkileri konusundaki endişelerine sempati duymaktadır. Ancak önemine rağmen, temel kavramlarının ne anlama geldiğine ilişkin daha az açıklayıcı bilgi sunmuştur. Özellikle, "*sosyal*" ve "*ekonomik*" gibi terimlerin anlamı, Polanyi'nin söyleminde daha nadir olarak incelenmektedir. Örneğin sosyologlar "*sosyal*" i çeşitli şekillerde tanımlamışlardır, ancak terimin anlamı veya "*ekonomi*" den nasıl farklı olduğu konusunda henüz fikir birliği yoktur (Hodgson,2017:18). Bütün bunlardan hareketle Polanyi'nin analizi iki temel yenilik geliştirir; sosyal mücadelelerin gerçekleştiği alanı yeniden kavramsallaştırır ve bu mücadelelerde ilgili aktörlerin kim olduğuna dair sınıfsal bir açıklama getirir. Polanyi, belirli tarihsel bağlamın sosyal grupların nasıl harekete geçirildiğini şekillendirmeye yardımcı

olduğu sosyal çatışmalara ilişkin daha bütünsel bir açıklama aradığından, bu iki hareket birbiriyle yakından bağlantılıdır (Block, Somers,1984:51).

Karl Polanyi ve Sosyal Politika: Ekonomik Yanılgının Ötesinde

Karl Polanyi, Sanayi Devrimi ile birlikte ülkelerin ekonomik gelişim süreçleri, piyasa ekonomisinin piyasa toplumu haline gelme şekli ve bu sürecin neredeyse önceki yaşam biçimlerini ve sosyal koruma sistemlerini etkilediği konusunda büyük bir yorumlayıcıdır. Ancak Polanyi için ekonomik toplumun kurulması, 19. yüzyılı karakterize eden değişimin yalnızca bir parçasıdır. Mevcut zorluklar, küresel ısınma gibi daha büyük boyutlara sahip diğer tartışmalardır. Bununla birlikte, merkezi sorun aynı kalmaktadır: servet birikimi, iş fırsatları yaratmak söz konusu olduğunda, ekonomik kurumlar için bir sınır yoktur. Hükümetler ve siyasiler ise bu sistemin oyuncularıdır. Polanyi'nin mevcut sosyal ve ekonomik zorluklarla ilgili anlayışımıza kattığı şey, piyasa ekonomisinin amacının barış ve özgürlük hedefleriyle uyumlu olmamasıdır. Ona göre, eğer insanlar gelecekte barış ve özgürlük istiyorlarsa *"ilerlemekte olduğumuz toplumlar için hedef seçilmelidirler*" (Polanyi,2001:263). Oysa gerçekte, sosyal adaletin amacı, toplumu koruyan değerlerle desteklenen insan merkezli ve sosyal boyutu olan bir ekonomik süreci teşvik etmektir.

Polanyi'nin ekonomiye yönelik eleştirisi, Marx'a benzer bir yöntemi izler. Hem Marx hem de Polanyi, ekonomik ideolojiyi, tarihsel olarak özgül temel kurumsal çerçevede bir bütün olarak analiz etmediği modern toplumun gerçek özelliklerinin bir yansıması olduğunu açıklayarak eleştirirler (Cangiani,2017:918). Aradan geçen uzun süreye rağmen birçok ülkede sosyal politika uygulamalarının çifte hareketin etkisi altında kalarak geliştiği iddia edilmektedir. Polanyi'ye göre, geleneksel iktisadın en büyük yanlışlığı geçim kavramını kıtlık kavramıyla birleştirerek metodolojik bir hata yapmasıdır. Çünkü böyle bir birleşme, belirli ve tarihsel bir durumda mümkündür. Ancak, ekonomik faaliyet, neoklasik teorinin resmi durumuna indirgenmediğinden, yalnızca ekonominin özsel anlamı, sosyal bilimlere, dayandığı ölçüde, "*var olan tüm ekonomiler*" in incelenmesine uygun kavramlar sağlayabilir (Schneider, Escher.2011:184). Bununla birlikte, Polanyi'nin çift hareket anlayışı ve özellikle işçilerin piyasa sistemine saldırmaya nasıl direnç gösterdiği konusundaki açıklaması en az iki nedenden dolayı sorunludur. Birincisi, işçilerin kendiliğinden bu tür aksaklıklara direneceklerine inanıyor gibi

görünüyor. Burawoy'un iddia ettiği gibi, Polanyi, işçilerin piyasa saldırısı karşısında ilk münasebetini bozmalarının mucizevi bir şekilde örgütlenmeye yol açtığını ve sınıf oluşumunu savunmaktadır (Burawoy,2003:221). Burada belki de, Hıristiyan sosyalizminden türetilen, adalet yaygınlığında dini benzeri bir umut unsurundan daha fazlası vardır. Böylece, Burawoy, Polanyi'yi, kapitalist devletin işçi mücadelelerini bastırmasında egemen sosyal sınıflarla yan yana koyma kabiliyetini anlamadaki başarısızlığından ötürü suçlamaktadır (Burawoy, 2003:221). Polanyi'nin toplum anlayışındaki ve çifte-hareket anlayışındaki bu zayıflıklar kısmen kökene dayanmaktadır.

Polanyi'nin analizi iki temel yenilik geliştirir; sosyal mücadelelerin gerçekleştiği alanı yeniden kavramsallaştırır ve bu mücadelelerde ilgili aktörlerin kim olduğuna dair daha az sınıfsal belirleyici bir açıklama getirir. Polanyi, belirli tarihsel bağlamın sosyal grupların nasıl harekete geçirildiğini şekillendirmeye yardımcı olduğu sosyal çatışmalara ilişkin daha bütünsel bir açıklama aradığından, bu iki hareket birbiriyle yakından bağlantılıdır(Block, Somers,1984:51).

Piyasa ve Refah Devleti; Piyasanın Sınırları

Karl Polanyi, 1940'ların başlarında, kapitalist piyasanın büyümesinin, iki savaş arası dönemde demokrasinin gerilemesine ve faşizmin yükselmesine yol açtığını savunmuştur. Piyasa düzenlenip toplum ile bütünleşmezse, insanların hayatlarını altüst edeceğini ve aşırılığın kurbanı olacağını iddia etmiştir. Bundan kaçınmak için de küreselleşmenin politik olarak kontrol altına alınması gerekmektedir.

Liberaller, devletin ekonomiye müdahale etmemesini ya da en az müdahalede bulunmasını savunur. Çünkü toplumun refahının en iyi bu şekilde sağlanacağını iddia ederler. Buna göre vergi ve kamu harcamalarının azaltılması ve piyasalara dışarıdan az müdahale en doğru seçim olarak kabul edilmektedir (Bayrakdar,2019:341). Polanyi, piyasalar ve toplum arasındaki ilişkinin herhangi bir sosyal düzenin merkezi bir özelliği olduğunu düşünüyordu. Başka bir ifade ile piyasa ekonomisinin doğası hakkında özel bir anlayışa sahipti. Polanyi, piyasa ilişkilerini, özellikle de emek, toprak ve finans piyasaları yaratma çabalarını uzatma girişimlerinin, maddi kazanç dışındaki kaygılarla ve tüm sosyal yapı için hayatta kalmak için feci sonuçlar doğduğunu savunmuştur (Hodgson,2017:18). Polanyi'ye göre piyasaların toplumda birçok farklı şekilde

işleyebileceği bir gerçektir. Başka bir ifadeye göre bir piyasa sistemi üç "*kurgusal*" faktör başka bir ifade ile mal, emek ve para tarafından yönetilmektedir (Polanyi,2001:263). Her şeyden önce kendini düzenleyen mekanizma fiyatlara bağlıdır. Arzın piyasa fiyatındaki talebi eşitleyeceğini, paranın, üretim ve dağıtımın fiyatlar tarafından kontrol edileceğini varsayar. Diğer bir deyişle "*piyasadaki her şey satılıktır*" ve tüm kazançlar bu satışlardan elde edilir. Bazıları tarafından Polanyi'nin argümanının burada sona erdiği ve piyasalaşmaya karşı isyan eden toplum ile refah devletini ve ulusal korumacılığı ortaya çıkardığı varsayar. Ancak Polanyi, 20. yüzyılın başlarında devlet müdahalesi ve piyasa genişlemesinin artık uyumlu bir şekilde bir arada var olamayacağını öne sürmüştür. Bunun birkaç nedeni vardı. Birincisi, hükümetin fiyat mekanizmasına müdahalesinin öz düzenlemede bozulmaya neden olmasıydı. Piyasa sistemi daha düşük büyüme ve daha derin krizlerle sonuçlanmıştı. Bir diğeri, piyasanın genişlemesinin ortaya çıktığı uluslararasılaşma ile korumacı politikaların uygulandığı ulusallaşma arasında bir çelişkinin gelişmesidir. Ama en önemlisi, piyasa sisteminin yarattığı siyasal ve ekonomik alanlar arasındaki ayrılıktır. Ancak demokrasinin gelişmesi büyük sosyal sınıflar arasındaki mücadelelerle aynı zamana denk geliyor ve onlara güç veriyordu. İşçiler, sosyal korumanın sağlanması konusunda baskı yapmak için oy kullanıyorlardı. Kısacası, demokrasi ve kapitalizm uzlaşmaz düşmanlar haline gelmişti. Sonuç bir çıkmazdı ve belirtileri savaşlarda, krizlerde ve faşizmde kendini göstermiştir.

Toplumun ekonomik ve siyasal alanların yeniden birleşme ihtiyacı ya faşizmle örneklenen gerici ve iş dünyasının tamamen egemenliği ile ya da ilerici bir biçimde, demokratik planlanmış bir sosyalist düzen olarak kendini yeniden ortaya koyacaktır. Ona göre liberal kapitalizm ölmüştü. Umutlarını bağladığı "*Büyük Dönüşüm*", eski liberal dünyanın yok olması ve egemen sistemin sosyalist olacağı yeni bir bölgeselleşmiş düzenin doğuşuydu. Polanyi'nin yazıları, tartışmasız, Keynes'in çalışmalarına benziyor; liberal uygarlığın, devrimsiz bir yapı değişimi olduğu bir dönüm noktasına varması anlamında radikal değişimin en iyi seçenek olduğunu düşünüyordu. Ancak temel düşüncede farklılık mevcuttu. Keynes'in temel düşüncesi kapitalizmi korumak iken, Polanyi sistemin dönüşümünü istiyordu.

Karl Polanyi, toprak, emek ve paranın "*hayali metalar*" olduğunu iddia etmiştir. Toprağın ve emeğin toplumda çok sayıda ekonomik olmayan işlevi yerine getirdiğini ve bu nedenle yalnızca mübadele veya üretim faktörlerine

indirgenemeyeceğini savunmuştur. Örneğin 1834'te kabul edilen yeni yoksullar yasası emeğin geçimine katkıda bulunabilecek her türlü piyasa dışı düzenlemeyi bertaraf edip emeği tam anlamıyla bir meta haline getirmiştir (Dumludağ,2004:130). Bu yüzden Karl Polanyi, emeğin meta statüsünü sorunsallaştırmştır. Bunu '*hayali*' olarak nitelendirmiş ve emeğin insani yönünün koruma' gerektirdiğini ileri sürmüştür (Paton,2010:80). Aksi takdirde piyasa mekanizmasının kaderini belirlemesini sağlamak sosyal parçalanmaya ve çevresel yıkıma yol açacaktır. Bu nedenle devletin toprak ve işgücü piyasalarını düzenlemesi gerekiyordu ve kendi kendini düzenleme imkânsızdı. Polanyi, para aynı zamanda hayali bir meta olduğu için bunun finansal sistem için de geçerli olduğunu iddia etmiştir. Yani, piyasada satış için üretilmez ve toplumda çeşitli, karmaşık işlevleri yerine getirir. Para arzını düzenlemek ve fiyatların istikrarını sağlamak için devlet müdahalesi gerekliydi (Goodwin,2018:1270). Kuşkusuz, bir piyasa ekonomisi için emek, toprak ve para çok önemlidir. Ancak hiçbir toplum, insani, doğal özü ve iş organizasyonu bu şeytani değirmenin tahribatına karşı korunmadıkça böyle bir kurgu sisteminin etkilerine dayanamaz. Onları topluma yeniden yerleştirmek isteyen geri tepmeler yayılmadan piyasanın etkisine tam olarak tabi tutulamazlar. Bu konuda örnekler bulmak kolaydır. Eğer her şey bir fiyattan alınıp satılırsa, emek ve para da dâhil olmak üzere her şey emtia olarak kabul edilir. Ancak emtia olmadıklarında, sanayi öncesi dönemden tamamen farklı, "*sosyal örgütün bir parçası*" olarak feodal düzen, toprak askeri, politik bir şeydi, alım satımdan çıkarılmıştır. Ayrıca lonca sistemindeki emek, doğal hayatın adetlerine ve kurallarına göre yürüyordu. Daha sonra, kendi kendini düzenleyen piyasanın doğuşu ve özellikle «*toplumun ekonomik ve politik bir alana ayrılması*" eski ilişkilerin bir sentezinden doğmuştur. Polanyi ayrıca, kendi kendini düzenleyen piyasa anlayışının kurumsal ayrımı talep etmesine rağmen, emek, toprak ve paranın hayali doğası nedeniyle bunu başaramayacağını belirtmiştir. Dolayısıyla, aslında kendi kendini düzenleyen piyasa mekanizmasına göre faaliyet gösteren bir "*piyasa ekonomisi*" kavramı, "*keskin bir ütopya*" anlamına gelir.

Polanyi'nin eleştirisi, biçimsel ekonominin varsayımlarının, belirli bir kurumsal sistemin, piyasa kapitalist toplumunun teorik olarak belirlenmesi isteğinden kaynaklandığını ortaya çıkarır. Sosyal bilimlerin temel amacı olmak yerine -hem Marx hem de Polanyi'ye göre olması gerektiği gibi- tarihsel bir sosyal organizasyon tanımı, genel olarak insan faillere atfedilen ekonomik rasyonalite ile genel ihtiyaç arasında olduğu için yok olma eğilimindedir.

Polanyi'nin piyasa genişlemesine karşı koruyucu hareketin bir parçası olarak bahsettiği kurumların çoğu, 20. yüzyılın sonlarında küresel piyasa ekonomisine entegrasyonlarından önce geç sanayileşen ülkelerde de mevcuttu. Latin Amerika, Orta Doğu ve Asya ülkelerinde, 20. yüzyılda devlet memurlarını ve kayıtlı sektör çalışanlarını kapsayan ancak nüfusun büyük bir bölümünü dışlayan korporatist karakterde sosyal güvenlik sistemleri kurulmuştur. Yoksullara yönelik sosyal yardım, yakın zamana kadar sosyal politikanın büyük ölçüde eksik bileşeniydi (Buğra,2020:446).

Piyasa ekonomisinin bu hayali temeli, *bırakınız yapsınlar* hareketi her zaman belirli bir dezavantajla çalışır. Belirtilen siyasi hedefi –tamamen kendi kendini düzenleyen bir piyasa ekonomisi– temelde uygulanamaz ve tutarsız olduğu için, ideoloji ile gerçeklik arasında her zaman önemli bir boşluk vardır. Bu noktada, üretim tarzını kapitalist toplumlarda gerilimin ana kaynağı ve sınıf mücadelesini toplumsal değişimin motoru olarak gören Marx'tan kopmuştur (Goodwin,208:1271). Bu, Marx ve Polanyi arasındaki büyük farkı temsil etmektedir. İlki için temel çelişki, kapitalizmin üretici güçleri daha fazla geliştiremeyeceğini kanıtlaması ve sosyalist bir dönüşümün kaçınılmaz hale gelmesidir. Polanyi'ye göre, piyasa toplumunun temel çelişkisi, kendi kendini düzenleyen bir piyasalar sisteminin muhtemelen sosyal düzenin temeli olamayacağıdır; ekonomik ve sosyal düzeni sağlamak ve sürdürmek için işverenler ve işçiler arasındaki güç dengesizliğine rağmen devlet eylemi gereklidir (Block,2008:1270). Böylece, Polanyi'ye göre, karşı hareket, belirli bir sosyal sınıftan değil, tüm toplumu hayali metalaşmanın zararlı etkilerinden korumaya çalışmıştı.

Piyasa ve Çifte Hareket: Fırsat, Güç ve Kapasite

Karl Polanyi, günümüzde sosyal, politik ve ekonomik değişim tartışmalarında kilit bir referans noktası haline gelmiştir. *Büyük Dönüşüm'de* geliştirdiği serbest piyasa kapitalizminin ilham verici eleştirisi özellikle etkili olmuştur. İlk olarak 1944'te yayınlanan kitap, liberal kapitalizmin İngiltere'deki doğumundan 1930'ların başındaki küresel ölçekte çöküşüne kadar geçen evriminin izini sürmektedir. Bu dönemde Polanyi, ünlü bir şekilde, sanayileşmiş kapitalist ekonomilerin "*çifte hareket*" yaşadığını iddia etmiştir: piyasalar genişledikçe, erişimlerini ve etkilerini sınırlamak için karşı hareketler ortaya çıkmıştır. Bu diyalektik sürecin, liberal kapitalizmi yıkmadan ve farklı politikalara, ilkelere ve ideolojilere dayanan politik ekonomilere girmeden önce bir asırdır devam ettiğini iddia etmiştir (Goodwin,2018:1272).

Karl Polanyi Büyük Dönüşümde son iki yüz yılda piyasa toplumlarının gelişiminin ikili bir hareketle şekillendiğini savunmuştur. Bir tarafta, çeşitli grupların kendi kendini düzenleyen piyasaların kapsamını ve etkisini genişletme çabaları olan *bırakınız yapsınlar* hareketi, öte yandan, sosyal hayatın dokusunu piyasa baskılarının yıkıcı etkisinden izole etme girişimleri - yine geniş bir sosyal aktör yelpazesi tarafından koruma hareketi olmuştur. Dolayısıyla ekonomi, diğer sosyal faaliyetlerden ve ilişkilerden ayrılmaz, her insanın yaşamının bir parçasıdır. Polanyi, toplumun kendi kendini düzenleyen piyasalar etrafında örgütlenmesinin ve onların yıkıcı yanlarının ortaya çıkmasının, ancak ekonominin yerinden edilmesiyle mümkün olduğunu, Sanayi Devrimi sırasında ve sonrasında meydana gelen bir gelişme olduğunu ve vatandaşların piyasalarla başa çıkma biçimleriyle çatıştığını savunuyor(Wjuniski, Fernandez, 2010:422).

Piyasa toplumları veya "*kapitalizm*" olarak düşündüğümüz şey, bu iki hareketin ürünüdür. Bu çatışan güçler arasındaki değişen güç dengesini yansıtan huzursuz ve akışkan bir işleyişti (Block 2019:3). Bu süreç onun tarafından çifte hareket olarak adlandırılmıştır. Çünkü bir güç diğerine bir tepkidir: piyasaların evrimi ve liberal inancın gelişimi, toplumu kendini korumaya zorlamıştır (Wjuniski, Fernandez, 2010:422). Birçok çağdaş analist, bu formülasyonu son otuz yıldaki küresel gelişmeleri anlamak için yararlı bulmuştur (Buğra,Agartan,2007:46). Bu anlamda "*çifte hareket*" kavramı, devlet, piyasa ve sivil toplum arasındaki ilişkinin mevcut dinamiklerini anlamak için sezgisel bir öneme sahiptir. Buğra gibi yazarlar için "*refah devleti* krizi» ve dünya ekonomisinin küreselleşmesi, devletin bir dizi sivil toplum örgütü ve özel sektör kuruluşu arasındaki yeniden dağıtım sorumluluklarını giderek daha fazla sulandırmıştır (Buğra,Agartan,2007:46). Kendi kendini düzenleyen piyasa fikri ne kadar baskın hale gelirse, sosyal yapı da o kadar çok parçalandı ve bu da sınıf mücadelesi değil, yalıtılmış ekonomik alanı yeniden yerleştirmeyi amaçlayan çok sınıflı bir çabanın oluşumuna yol açtı (Birchfield,2005:584).

Son dönemlerde sosyal bilimciler, Polanyi'nin çalışmalarına giderek daha fazla önem veriyorlar. Kendini düzenleyen piyasa ideallerine dayalı olarak ekonominin (yeniden) yapılandırılmasının kaçınılmaz olarak toplumu toprağın, emeğin ve paranın metalaşmasına karşı yeniden savunmasına yol açtığı iddiası özellikle ilgi çekicidir. "*Çifte hareket*" olarak anılan bu fikir, birçok bilim adamı tarafından serbest piyasa ilkelerinin altında yatan mantığa meydan okumak ve buna dayalı reformlara karşı halk direnişini açıklamak için

kullanılmıştır. Polanyi'nin ikili hareketinin iki yönü vardır. Birincisi, toplumdaki çeşitli gruplar tarafından serbest piyasa reformları için baskı yapılmasıyla ilgilidir. İkincisi, zorunlu olarak ve kendiliğinden ona karşı harekete geçirdiği karşı-hareketleri ifade eder. Bu hareketin adı ise Büyük Dönüşümdür. Fakat Büyük Dönüşüm hiçbir zaman başarıya ulaşmamış ve bu nedenle yarım kalan dönüşümden sadece refah devleti adı verilen bir yapı ortaya çıkmıştır. Buna yol açan dinamikler için farklı tespitler yapılmıştır. Bir bakış açısına göre, kapitalizm her zaman için toplumu kendi egemenliği altına almaya çalışır ve hiçbir zaman toplumun içine yeniden gömülme "re-embedding"[1] şansı yoktur (Bayrakdar,2019:337). Polanyi'den yararlananların çoğu, ikinci yöne ve bunun çağdaş tartışmalara nasıl uygulanabileceğine odaklanıyor. Birinci yönün çağdaş uygulanabilirliğine daha az dikkat edilmiştir (Maertens,2008:131).

19.yüzyılın İngiltere'sinde Polanyi, paranın esasen bir değişim aracı ve altından daha kullanışlı olduğunu belirtmiştir. Polanyi, bu eleştiriden, paranın bir meta ile özdeşleştirildiği ve özellikle bu inancın küresel düzeyde kurumsallaştığı durumlarda (uluslararası para sisteminin temeli olarak altın ile) sonucun kargaşa olduğunu, çünkü fiyat seviyeleri sürekli dalgalandığını düşünmüştür. Küresel liberal düzen, en azından yaşamı boyunca, ticareti değil ancak ekonomik ve jeopolitik istikrarsızlık propagandasını yapıyordu. Bununla birlikte, Polanyi, genel olarak piyasa toplumunun çelişkili doğası sorununu, gelişiminin tarihsel değişimlerinin ötesinde gündeme getirir. Toplumu kendi ekonomik organizasyonunun sonuçlarından koruyan bir "*karşı harekete*" ihtiyaç duyulmasının nedeni, piyasa ekonomisinin içten içe ayrılmış doğasıdır (Cangiani,2017:916).

Polanyi piyasa ekonomisinin kendiliğinden ortaya çıkmış bir olgu olmadığını, aksine emek, toprak ve parayı meta olarak gösteren birtakım kurumsal değişiklikler aracılığıyla gerçekleştirilen bir "*siyasi proje*" olduğunu savunmuştur(Buğra,2009:237). Bu proje toplumu istikrarsızlaştırırken, emeğin, toprağın ve paranın metalaşması bir tepki veya "*karşı hareket*" yaratmıştır (Dale,2018:3). Polanyi, karşı hareketin toplum içinde ortaya çıktığını ve koruma baskısının toplumsal güçlerden geldiğini açıkça belirtmiştir. Ancak karşı hareket ile devlet arasındaki ilişki ve korumacılığın arkasındaki siyasi ve bürokratik

1 Gömülülük, Polanyi'ye göre bu, ekonominin toplumsal ilişkilere dalmış olduğu anlamına gelir, yani bir bütün olarak toplum karşısında ayrı, özerk bir alan olamaz. Bununla birlikte, yazarın yeni bir kavram yaratma niyetinde olmadığını ve ona açık bir tanım vermekle en ufak bir endişe duymadığını belirtmek gerekir.

süreç konusunda daha az netti. Genel oy hakkının, devleti, işçi sınıfının yasama süreci üzerinde hatırı sayılır bir nüfuza sahip olmasını sağlayan yönetici bir organa dönüştürdüğünü iddia etmiştir (Goodwin,2018:1275). İktisat tarihçileri, piyasa toplumlarının 19.yüzyılın başlarından çok daha öne çıktığını iddia ederek Polanyi'nin iddialarını eleştirmişlerdir (Hejeebu, McCloskey, 1999:290). Polanyi, "*ekonomik*" teriminin iki anlam ifade ettiğini kabul etse de (üretim sistemine ve kazanımın nedenine atıfta bulunur), sosyal, karşılıklılık, yeniden dağıtma ve refah ile ilgili düzenlemelere atıfta bulunur (Polanyi, 2001:264).

Karl Polanyi, *Büyük Dönüşüm'de*, son iki yüz yıl boyunca piyasa toplumlarının gelişiminin çift yönlü bir hareketle şekillendiğini savunmuştur. Bir tarafta, *laissez faire'nin* hareketi- çeşitli grupların kendi kendini düzenleyen piyasaların kapsamını ve etkisini genişletme çabaları vardır. Öte yandan, koruma hareketi - yine geniş bir sosyal aktör yelpazesi tarafından, sosyal yaşam dokusunu piyasa baskılarının yıkıcı etkisinden izole etme girişimleri olmuştur. Piyasa toplumları veya "*kapitalizm*" olarak düşündüğümüz şey, bu hareketlerin ürünüdür ve rakip kuvvetler arasındaki değişen güç dengesini yansıtan tedirgin ve akışkan bir melezdir (Block,2019:3). Polanyi'ye göre, kendi kendini düzenleyen bir piyasa sistemi ekonominin yalnızca piyasalar tarafından kontrol edildiği, düzenlendiği ve yönlendirildiği bir düzendir. Malların üretimi ve dağıtımındaki düzen bu kendi kendini düzenleyen mekanizmaya emanet edilmiştir(Polanyi,2001:112). Karşı hareket, piyasa kapitalizmiyle mücadelede yer alan çok sayıda aktörün altını çizerek ve hayali metalaşmayı gerilimin ana kaynağı olarak tanımlayarak, kapitalist toplumlarda direnişi, aktivizmi ve çekişmeyi keşfetmek için alternatif bir kavramsal çerçeve sağlar (Goodwin,2018:1273). Polanyi'nin kurgusal mallar, gömülülük ve karşı-hareket kavramları, farklı bağlamlardaki toplumsal gerçekliklerin yorum ve eleştirilerini sunmak için kullanılmaktadır. Malzemesi, toprağın (doğanın) metalaşmasına yönelik tarihsel eğilimi kavramsallaştırmak ve bu eğilimin sosyal ve ekonomik etkilerini uyarmak için hayali metalar ve gömülülük kavramlarını kullanan çevre hakkındaki literatürü içerir. Ayrıca sağlığın metalaştırılması ve bunun sonucunda ortaya çıkan eşitsizliklerin sağlığın sağlanmasındaki etkisi üzerine tartışmalar bulunmuştur(Gomez,2018:3).

II.Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru Polanyi, kendi kendini düzenleyen bir piyasanın, toplumun insan ve doğal maddesini yok etmeden, uzun bir süre boyunca var olamayacağını yazmıştır. Ona göre bu ütopya insanlığı yok eder ve dünyayı bir vahşi doğaya dönüştürür. Küreselleşmenin dönüştürücü devrim

olarak bugünkü stratejisi ve ideolojisi, Polanyi›nin 19. yüzyıl Sanayi Devrimini açıklamasının yanıltıcı ve teyit ettiği görülüyor. Bu kapitalist projeye ulaşılmamış ve 19.yüzyılın sosyal tarihi yüzyıl Polanyi'nin *'çifte hareket'* dediği şey tarafından değiştirilmiştir. Piyasanın genişlemesi etrafını metalaştırırken, aynı zamanda toplum kendisini kontrol etmek için tasarlanmış güçlü kurumlara entegre edilmiş bir önlem ve politikalar ağıyla korumuştur. Bu derin karşı hareket, kendi kendini düzenleyen piyasanın zararlı etkilerine karşı koymuş ve ekonomik yapılarını toplum içinde *‹yeniden yerleştirmeye›* çalışmıştır (Munck,2005:254).

Piyasanın serbest bırakılması, İngiliz toplumunun bir yanıt vermesine neden olmuş ve yeni sosyal koruma biçimleri üreterek piyasa ekonomisine bağlı olmasına karşı tepki vermiştir. Daha da önemlisi, Polanyi toplumun farklı sosyal sınıflar (işçiler, ev sahipleri ve kapitalistler) tarafından oluşturulduğunu kabul ederken, serbest piyasaya karşı toplumsal, üst sınıf ve ilgiyi temsil eden genelleşmiş tepkiyi resmetmiştir. Sınıflı toplumun parçalanması, kapitalizmin ve sınıf ayrımlarının çöküşü anlamına gelmez, yalnızca ortak ilgi ve aidiyet bilincinin bozulması anlamına gelir. Burada yoğun bir şekilde Polanyi, toplumun farklı sosyal sınıflardan (işçiler, toprak ağaları ve kapitalistler) oluştuğunu kabul ederken, serbest piyasaya karşı genelleştirilmiş tepkiyi sosyal, sınıf üstü ve çıkarları temsil ediyor olarak tasvir etmiştir. Bunu yaparken Tönnies'in organik toplum anlayışından büyük ölçüde yararlanır (Selwyn, Miyamura,2014:644). Örneğin, toplumu piyasadaki dalgalanmalara boyun eğdirmesinin bir krizde "*toplumun müdahale aracıyla kendini savunduğunu* iddia etmektedir (Polanyi, 2001:2016). Farklı sınıflar çıkarlarını korumaya çalışsa da bunlar toplumun çıkarlarına bağlıdır. İşçiler sendikalar kurmuş ve çalışma şartlarını düzenleyen yasaları (asgari ücretler gibi) yanı sıra sağlık ve barınma hizmetleri gibi metalaştırılmamış hizmetler sağlayacak sosyal devletler kurmaları için kampanya düzenlemiştir. Hanehalkları, gıda ithalatını sınırlandırarak koruma istemiştir. Merkez Bankaları para arzını düzenlemeye çalışmıştır. Bazı kapitalistler bile ekonominin tekelleşmesine karşı devletin yasal düzenleme yapmasını istemiştir. Polanyi, bu hareketleri piyasanın saldırılarına daha geniş bir toplumsal tepkinin ifadeleri olarak yorumlamaktadır.

Polanyi'nin çifte hareket anlayışı her zaman belirsiz bir formülasyondu. Bir yandan, refah devletlerinde bazı eski emtiaların-sağlık, ulaşım-piyasadan kaldırılmasını açıklar. Öte yandan, küreselleşmiş kapitalizm yürüyüşünü

durdurmak ve muhtemelen sürdürülmesine yardımcı olmak için çok az şey yapan Muhammed Yunus Grameen Bankası gibi sosyal koruma biçimlerini bile doğrulamak için kullanılmıştır(Saval, 2016:3). Polanyi'ye göre, bu sosyal düzenlemenin sorunu sadece demokratik süreci engellemesi değil, aynı zamanda piyasanın çıkarlarının toplumun çıkarlarına üstünlüğünü savunmasına izin vermesiydi(Saval, 2016:3).

Refah Devleti ve Karşı Hareket: Yeniden Dağıtım ve Kurumsal Bölünme

Polanyi'nin sınıflandırmasına göre, ilkel veya kabile toplumları, karşılıklılık ve bir dereceye kadar yeniden dağıtım ile karakterize edilir. Arkaik toplumlar, bir miktar değiş tokuş için yer olsa da, ağırlıklı olarak yeniden dağıtımcıdır. Bununla birlikte, egemen entegrasyon biçimi olarak kendi kendini düzenleyen piyasalar sisteminin yalnızca modern toplumlarda bulunabileceği akılda tutulmalıdır. Bu nedenle, Polanyi'nin küresel olarak geçerli bir karşılaştırmalı ekonomiyi resmileştirme girişiminin ve yerleşiklik kavramının kendisinin öneminin tam olarak onun çeşitli sosyal ve ekonomik sistemler arasındaki, yani kapitalizm ile her bir toplum arasındaki farkları vurgulama ihtiyacının bir sonucu olduğu sonucuna varabiliriz (Machado,2011:3). Bu yüzden refah devletinin oluşumu, sosyal korumacı karşı hareketin belirleyici bir bileşenidir. Bir ekonomik sistemin mantığını belirlemek için çok önemli bir özellik olan emeğin durumunu etkiler (Ebner,2010:23). Polanyi, refah devletinin oluşumunun işçilere "*statü, gelir güvenliği, ekip çalışması ve endüstride yaratıcı bir rol gibi karışık motifler*" sunan koruyucu bir girişimi temsil ettiğini öne sürmektedir. Polaniyan terimleriyle, refah devleti, asgari düzeyde gelirin sosyal hakkını ve piyasa dışı kriterlere göre fayda ve ödemelerin karşılık gelen dağılımını içeren sosyal korumacı hareketi temsil etmektedir (Ebner,2010:26). Ancak Polanyi, ekonominin gücünü hafife almıştı. 1945'ten sonra artan devlet müdahalesi, refah devleti ve kamu hizmetleri aracılığıyla belirli mal veya hizmetlerin metalaşmasının engellenmesi onu ekonomik determinizm geçmişte kaldığına ve piyasa sisteminin Avrupa'da hızla ortadan kalktığına inanmasına yol açmıştır (Polanyi,2001:166).

Ekonomik kalkınmanın ekonomi politiğine ilişkin Polaniyan anlayışı, refah devleti teorisinden karşılaştırmalı ekonomik sistemler yoluyla ekonomik antropolojiye kadar uzanan çeşitli söylemleri ısrarla şekillendirmiştir. Polanyi,

önemli ölçüde, modern kapitalizmde meta üretimi ve mübadelesinin koordinasyonu için gerekli olan çeşitli kurumsal düzenlemelere ilişkin paradigmatik bir referans önermiştir (Ebner,2010:22). Bu görüş Polanyi'nin çifte hareket teorisine dayanıyor ve bunu Bourdieu'nun çoklu sermaye kavramıyla ilişkilendiriyor. Refah devletinin hem ekonomik hem de sosyolojik anlamda bir kamu sermayesi biçimi olarak anlaşılabileceğini savunuyor. Refah devleti, sosyoekonomik yaşam alanlarını meta ilişkilerinden en azından kısmen çıkaran bir sosyal karşı hareket nedeniyle ortaya çıkar ve sürdürülür. Bu da hem ekonomik hem de sosyal olan kamu sermayesini yaratır (Rae,2016:162). Takip eden bir makalede Frances Stewart, Polanyi'nin tarif ettiği piyasa ve devlet önderliğindeki sosyal politikalar arasındaki değişimin, belirtilen sürenin ötesinde devam etmesini önermektedir (Stewart, 2010:373). 1970'lerin sonlarında ortaya çıkan muhafazakâr ekonomik politikaların yürürlüğe sokulmasından sonra, Batı'da piyasacı politikalar izlenmişti.

Batı'daki muhafazakâr eğilim, 1980'lerin başından itibaren Neoliberal uzlaşmanın bugüne kadar devam etmesini sağlamıştır. Ancak gelişmiş ülkeler, 2008 mali krizinden sonra ekonomiye müdahale ettiler. Krizin nicel gevşetilmesi, bankaların ele geçirilmesi ve bireylerin sübvansiyonu gibi etkilerini önlemek için devlet mekanizmaları kullanılmıştır (Stewart, 2010:373). Geçmişte olduğu gibi bugün de piyasaları genişletmek ve serbest piyasanın önünü açmak için yapılan baskılar her yerde milyarlarca insanın geçim kaynaklarını tahrip etmiş, aileleri parçalamış, toplumsal dayanışmayı zayıflatmış ve ekosistemi yok etmiştir. Dolayısıyla geçmişte olduğu gibi günümüzde de doğayı, emeği ve parayı metalaştırma çabaları toplumu ve ekonomiyi dengesizleştirmektedir (Bayrakdar, 2019:347). Bu yüzden temel eğilim, sosyal hizmetleri potansiyel bir yatırım ve piyasa operasyonu alanı olarak gören kendi kendini düzenleyen bir piyasaya sahip olmaktır. Stewart'a göre, bu eğilim yeteneklerin genişlemesi için devlet liderliğindeki bir eğilimden daha az fırsat sunmaktadır. Aynı zamanda büyük miktarlarda sosyal hizmet harcamalarının ekonomik büyümeye ve piyasa performansına katkıda bulunduğunu göstermektedir. Ancak burada, devlet tarafından yapılan yeniden dağıtımın miktarına bakılmaksızın ekonominin büyümesi üzerinde durulur. Mevcut Kapitalizmin, küresel eşitsizlik sorununu ele almak için yeterince yeniden dağıtılmadığı açıkça ortaya çıkmıştır (Piketty,2014:56-60). Bu nedenle, rasyonel ve etik ilkelere dayanan devlet önderliğindeki politika formülasyonu, yeniden dağıtım için yeterli dikkat gösterilmeden, öncelikle ekonomik büyümeye odaklanan piyasa önderliğinde

bir politika çerçevesinden ziyade normatif bir politika tercihi olacaktır. Bu nedenle, refah alanındaki tartışmalar, nakit transferleri arasında önemli bir hale gelmiş ve sosyal hizmetleri genişletmiştir. Bu analiz için, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin mutlaka benzer olmadıklarının da dikkate alınması gerekmektedir. Stewart'a göre, yeniden dağıtım sistemlerinin gelişmekte olan ülkelerde daha sık kullanıldığı görünmektedir, ancak Afrika ülkeleri sıkça nüfusun liderlerinin otoriter yönetimine karşı koyamayacağı ve bu nedenle daha adil bir yeniden dağıtım talep edemediği dezavantajına sahiptir (Stewart, 2010:380). Bu nedenle Polanyi'nin belirlediği ve ekonomik ve sosyal çıkarlarına hizmet etmeyen siyasi partilere karşı oy kullanma mekanizmasını kullanmıyorlar.

Nakit transferleri bazı gelişmekte olan ülkelerde gerçekten çok başarılı olmuştur ve Güney Afrika'da refah sisteminin temel dayanağıdır. Bununla birlikte, yalnızca geçim sorunları ile ilgilenme eğilimindedir ve bu da oldukça düşük bir düzeydedir. Yukarı doğru hareketliliğin gerçekleşmesi için, yoksulluk tuzağının aşılması gerekiyor. Bu çerçevede sosyal hizmetler ve istihdam olanakları kapsamlı bir refah politikasının temel bileşenleridir.

Kendi kendini düzenleyen pazar ütopyasına bir süreliğine son veren II.Dünya Savaşı'ndan sonra devlet müdahalesi, Polanyi'nin ekonomik topluma da son verdiğine inanmasına neden oldu çünkü ekonomik sistemin yasalarını belirlemeyi bırakarak toplum ve toplumun önceliği sağlanmıştır. Yine de Polanyi, devletin, piyasanın baskın ve ayrı bir kurum olarak yeniden ortaya çıkmasını nasıl sağladığını, kendi kendini düzenleyen, ihtiyaçlar ve ilgi tarafından yönlendirilen ve hayati bir süreci sürdürmeye indirgenen bir toplum imajı yarattığını da göstermiştir. Yazarın birkaç kez vurguladığı gibi, II.Dünya Savaşı'ndan sonra ücretler ve çalışma koşulları toplumsallaştırılmış olsa da, emek giderek bölünmüş ve yabancılaşmıştır. Aynı zamanda, seri üretim-tüketim döngüsünün desteklediği hayati sürecin bir uzantısı haline gelmiştir. Bu süreçte Polanyi, analizini piyasa ve toplum arasındaki bağlantılara odaklayarak, toplum ve devlet arasındaki bağlantılara çok az ilgi göstermiş ve egemen sınıfların ekonomi, kültür ve politika üzerindeki hegemonik gücünü hafife almıştır (Burawoy,2003:196).

Piyasa, Emek ve Yoksulluk: Krizler ve Sosyal Koruma

Tehlikeyle karşı karşıya kalan toplum aktive olur. Saf meta statüsünün bozulmasıyla (yani emeğin ‹metalaşmasıyla) mücadele etmek için sosyal

koruma önlemleri getirerek ve ‹yaşam hakkını› savunarak karşı hareketler ortaya çıkar(Polanyi,2001:82-85). Polanyi'ye göre, ekonomik sürecin sosyal örgütlenme biçimleri-onun deyimiyle "*bütünleşme biçimleri*", varlıklarını belirli ve karşılık gelen destek yapıları yoluyla kültürel olarak kurumsallaşmış etkileşimlere borçludur (Schneider,2011:183). Emeğin metalaşması, ücretli emeğin neoliberal küreselleşmenin bir sonucu olarak astronomik işsizlik oranlarına maruz kalması, sendikalara yapılan saldırılar, dünya nüfusunun büyük kısmının dışlanmasına neden olduğunu göstermektedir (Bayrakdar,2019:341). Kapitalizm, işgücünün metalaşması ile kadınların, evde iş yapmasına izin verir; ancak evde çalışmanın değeri olmadığı için kadınların emeklerini bir meta gibi satmaya zorlar. Bunu yaparken ailelerinden ayrılırlar ya da en azından onlarla daha az zaman geçirirler. Gelişmiş ülkelerde, anneler, işlerini genellikle az gelişmiş ülkelerden gelen göçmen kadınlara yaptırırlar. Bu, toplumu bir bütün olarak etkileyen bir zincirleme reaksiyon şeklinde gerçekleşir (Waldecy Rodrigues, Nayara,2020:5). Bu olasılıkların etkinliği sadece piyasa mekanizmaları aracılığıyla gerçekleşmeyecektir. Daha çok sosyal düzenin temelini oluşturan ekonomik ve politik yapılardaki değişim süreçlerinden kaynaklanır. Bu süreçler, toplumsal değişim ve dağıtım ilişkilerinin örgütlenme yolları, işbölümü, mülkiyet ilişkileri, tüketiciler ve üreticiler arasındaki ayrılık ve Devletin işleyiş şekli ile ilgilidir (Schneider,2011:184).

Dar sınıf çıkarlarının (sadece işçiler veya kapitalistler veya toprak sahipleri tarafından) seferber edilmesinin amaçlanan çıktıları üretmeyeceğini ve bu tür seferberliklerin birbirleriyle göreceli bir işbirliği içinde gerçekleşmesi gerektiğini açıkça savunmaktadır (Polanyi, 2001:156). Polanyi'nin, piyasa sisteminin zararlı etkilerine karşı sınıflar arası direniş vizyonu, kısmen Robert Owen'ın paternalist anlayışından kaynaklandığı ileri sürülmektedir. Örneğin Owen, gelecekte sosyalist bir toplumun, zengin ve güçlüler tarafından gerçekleştirilmesi gerektiğini hatta gerçekleştirileceğini iddia etmişti. Polanyi, Owen'ın aksine, işçilerin alternatif bir toplumun inşasında rol oynayacağını kabul etse de, Marx'ın sermayeden kurtuluşlarının kendi araçlarıyla elde edileceği yönündeki iddialarını açıkça reddetmiştir.

Emek ve yeni sosyal hareketler, " *Polanyi problemi* " olarak adlandırılan ve küresel serbest piyasa ekonomisinin yaratılmasına yönelik mevcut eğilimin bir uzlaşmayla nasıl bağdaştırılabileceği konusundaki ilerici çözüm için ayrılmaz bir unsurdur. İşgücü piyasasını ve kapitalist toplumun benzersiz özelliklerini

kuran "*devrim*", aynı zamanda, modern çağı "toplumun keşfini" karakterize eden kültürel bir değişimi, politik ve epistemolojik bir devrimi ifade eder. Polanyi'nin bir el yazmasında kapsamlı olarak ele aldığı "*toplum içinde ve toplum içinde özgürlük*" politik felsefesi, bu keşfi analizine dayanır. Eleştirel teorisi, onun politik felsefesini destekleyen önermedir(Cangiani,2017:919).

Polanyi, emek gücünün tam da "*bu tuhaf metanın taşıyıcısı olan insan bireyini etkilemeden itilip kakılamayacağı, ayrım gözetilmeden kullanılamayacağı ve hatta kullanılmadan bırakılamayacağı*" konusunda Marx'tan daha ileri gidiyor. Ancak bu, kapitalizmin ahlaki bir eleştirisinden daha fazlasıdır. Çünkü Polanyi, örneğin sendikaların amaçlarının tam olarak "insan emeği açısından arz ve talep yasalarına müdahale etmek olduğunu açıkça belirtmeleri gerektiğini savunmaya devam etmekte ve onu piyasanın yörüngesinden çıkarmaktadır (Polanyi,2001:186). Böylece toplumda herhangi bir unsuru piyasadan uzaklaştırmaya yönelik bir hareket, temelleri açısından piyasa ekonomisine meydan okur. Polanyi'nin piyasa ekonomisine yönelik eleştirisi, özellikle emeğe uygulandığında, maddi mülkiyet kavramının doğasında bulunan çelişkileri ortaya çıkarır (Watkins,2017:101). Teknolojik gereksinimlere ve parlamento ve sanayi burjuvazisinin fikrî saldırılarına rağmen, Polanyi, kendi kendini düzenleyen piyasa kavramının imkânsız bir kurguya dayandığını savunmuştur:

Emek, toprak ve para açıkça meta değildir. Emek, yalnızca yaşamın kendisiyle birlikte giden bir insan etkinliği için başka bir isimdir. Toprak sadece doğa için başka bir isimdir… gerçek para… bankacılık veya devlet maliyesi mekanizması. Hiçbiri satılık üretilmemiştir. Emek, toprak ve paranın emtia açıklaması tamamen hayalidir (Polanyi,2001:75).

Emek, toprak ve paranın '*hayali*' metalaşması Polanyi için iki nedenden ötürü sorunludur. Birincisi, piyasanın satış için üretilen emtiaların kendi kendini düzenleyen bir mekanizmaya sahip olduğunu kabul eder, ancak emek, toprak ve para başlangıçta bir piyasada satılmak üzere üretilmediğinden, fiyat mekanizmasının arzı etkili bir şekilde ayarlayamayacağını iddia eder. Başka bir deyişle, emek arzının (veya Marx'ın "emek gücü" terimleriyle) toprak ve paranın kolayca arttırılıp azaltılamayacağını öngörmektedir (Selwyn, Miyamura,2014:640).

Cevaplanması gereken soru, emeğin, küreselleşmenin yarattığı geniş çaplı sosyal karşı-dolaşım hareketinin bir parçası olarak hareket etme yeteneğine

sahip olup olmadığıdır. Perspektif olarak adlandırılan ikinci bir an, dar disiplin kısıtlamalarının ötesine geçmek amacıyla emek ve küreselleşme çalışmalarında kullanılan temel teorik perspektiflerin bazılarını ortaya koymaktadır(Munck,2004:253). Sorun, yeni bir paradigma henüz ortaya çıkmamış olsa bile, yeni küresel emek çalışmalarının ortaya çıkıp çıkmadığıdır. Sonunda emeğin bazı temel strateji ve uygulamalarının ve yeni toplumsal hareketlerin eleştirel bir biçimde incelendiği yer önemlidir. Yeni bir "*küresel emek stratejisi*" genel hatlarıyla incelenmiştir. Kaçınılmaz bir şekilde, bu kadar geniş bir sentezde önemli bir doku ve özgüllük kaybı olduğundan daha fazla araştırma yapılması gerekmektedir (Munck,2004:253).

Büyük Dönüşüm: Büyük Ölçekte Yoksulluk

Polanyi, on dokuzuncu yüzyılın ekonomik ve sosyal dönüşümlerinin analizinde, bir piyasa ekonomisinin ortaya çıkışının, karşılıklılık ve yeniden dağıtıma dayalı eski ekonomik ve sosyal sistemleri bir kenara ittiğini kaydetmiştir. O zamandan beri piyasa ekonomisi, neyin, nasıl ve ne kadar üretileceğini ve nasıl dağıtılacağını belirleyen fiyatlar tarafından kontrol edilen bir ekonomik sistem olarak nitelendirilmiştir. Sosyal bir sorun olarak yoksullukla bağlantısı olan işgücü piyasasının oluşumu, *Büyük Dönüşüm'ün* (özellikle 3-10. Bölümler) önemli bir konusudur. Polanyi'ye göre yoksulluğun artışı kırsal kesimdeki sosyal bağların zayıflamasına yol açmıştır. Piyasa ekonomisinin güçlenmesinin temelini oluşturan tarımsal üretkenlikteki artış, işçiyi yurdundan ederek kırsal kesimdeki işçilerin sosyal güvenliğini yok etmiştir. Bir zamanlar, sosyal bağlar, yaşam standartlarını belirlemede merkezi olduğu melez bir üretim ve dağıtım sistemi tarafından sağlandıklarından tamamen piyasa ilişkilerine bağımlı hale gelmiştir(Waldecy, Nayara,2020:4). Yine de Polanyi'nin odağı esas olarak metalaştırmadır. Örneğin, İngiltere'deki yoksulluk prevalansını açıklarken, kitlesel işsizliğin, emeğin kurgusal olmayan emtialarını arz ve talep kanunlarına indirgemesinin bir sonucu olduğunu savunuyor. Malların ve emeğin arz ve talebi, piyasanın yasalarına tabidir. Bu da nüfusun büyük bir bölümünü iş bulamadıkları için sefalete maruz bırakır. Polanyi'nin açıkladığı gibi, üretim ve dağıtımla ilgili kararlar ekonomik nedenlerle yönlendirilir ve ortak refah elde etmeyi amaçlamazlar (Polanyi,2001:116). Gerçekten de, piyasa ekonomisinde üretim ve dağıtımla ilgili kararlarda sosyal kaygılar yoktur.

İyi bilinen kitabı olan *Büyük Dönüşüm'de* anahtar soru şudur: *Yoksullar*

nereden geliyor? Bu soruyu cevaplamak için, Polanyi piyasa ekonomisinin ortaya çıkışı ve on dokuzuncu yüzyılda işgücü piyasasının ortaya çıkışını tanımladı. Arazi ve para meta olarak ortaya çıktıktan sonra, emeğin metalaşması- yani insan yaşamının metalaşması- ekler yoluyla yapılan arazi tahsislerinden kaynaklanıyordu. Bu tarihsel ortamda, piyasa ekonomisinin yarattığı toplumsal değişim süreci, yoksulluğun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Karl Polanyi, işgücü piyasasının piyasa ekonomisinde ortaya çıkması ve genişlemesi için insan yaşamının kötüleştirilmesi, insanlıktan çıkarılması ve yıkılmasının gerekli adımları olduğunu belirtmiştir:

Süreç çok ilerlemeden önce, emekçiler İngiltere'nin sanayi kentleri adı verilen yeni ıssız yerlerde toplanmıştı; gecekondu sakinleri insanlık dışı şartlarda yaşıyordu; aile geleneğe giden yoldaydı ve ülkenin büyük kısımları "şeytani değirmenlerden" öne sürülen gevşeme ve hurda yığınları altında hızla yok oldu. Bütün yazar ve aydınlar; insan tahribatının uçurumunu resmediyordu (Polanyi,2001:41).

Polanyi'nin Yoksullar Yasası'nın tarihine ilişkin açıklaması, teorisinin bazı temellerini ortaya koymaktadır. Birincisi ve en önemlisi, temel kurumları (i) özgür bireyler arasındaki piyasa ilişkileri ve (ii) kapitalist üretim ilişkileri olan belirli bir sosyal organizasyon olarak kapitalizmin genetik bir açıklamasını amaçlamaktadır (Cangiani,2017:921). Analizi ayrıca, bazı iyi bilinen iktisatçıların ve hükümet tarafından (İngiltere'deki Yoksul Yasaları gibi) yoksullara geniş kapsamlı yardım sağlanmasının hüküm süreceğini düşünen Townsend, Malthus, Ricardo, Bentham ve Burke gibi kamu müdahalesini savunan yazarların eleştirisini de arttırmıştır. Polanyi, çalışanların geçimlerini sağlayabilmelerini piyasa ekonomisindeki üretim seviyelerini arttırmanın tek yolu olarak belirlemiştir. Aslında, rekabetçi bir piyasa ekonomisini düzenleyen yasaların insan yapımı kanunlar olmadığını iddia etmiştir. Bu konuda kendi sözlerini hatırlamaya değer: *Acı çeken yoksulluk sorununun gerçek önemi şimdi ortaya çıkmıştır. Ekonomik toplum, insan yapımı olmayan yasalara maruz kalmıştır* (Polanyi,2001:131).

Sosyal Politikanın Metalaştırılması: Temel İlkeler ve Uzantılar

Son yıllarda dünyada yaşanan sosyoekonomik dönüşümleri analiz etmede çok sayıda bilim insanı Polanyi'nin çifte hareket tezine başvurmaktadır. Bunu yaparken, sosyal politikanın piyasalaştırılmasına atıfta bulunmaktadırlar. Savaş

sonrası refah rejimleriyle sağlanan sosyal hükümlerin aksine, yeni hükümler insanları piyasanın değişimlerinden izole etmiyor. Çünkü bunların gerçekleşmesi piyasaya bağlıdır. Bu da, kendisi de daha fazla metalaştırmaya dayanan *yerleşim* ilkesinin özünde kökten bir yeniliği temsil ediyor. Yani sosyal hükümler, piyasa açısından yatırım olarak görülüyor, diğer bir değişle parasal olarak ifade ediliyorlar (Vandenbroucke,2011:16). Örneğin Lizbon Gündemine ve 2020 Stratejisine bakarsak, aktif işgücü piyasası politikaları, aktif yaşlanma, beceri geliştirme ve yaşam boyu öğrenme merkezli aktif bir refah rejimine doğru bir dönüş görülmektedir. Sosyal yatırım, büyümeye ve istihdama dayalı bilgi ekonomisinin ihtiyacı olan vasıflı bir işgücüne yatırım gerektirmesi gerçeğiyle doğrulanır. László Andor, *'işgücü piyasalarının ve toplumların kapsayıcılığının büyüme için anahtar olduğunu sosyal yatırımlar mali açıdan çok önemlidir*' iddiasında bulunmaktadır (Savevska,2014:399).

Bu açıdan Avrupa sosyal modellerinin modernizasyonu, piyasa mantığının genişlemesini gerektirir. Aynı zamanda emek arzının düzenlenmesi iç ve dış göçü etkileyen politikaları, eğitim, teknoloji ve sosyal refah politikalarını kapsamaktadır (Kitapçı,2019:1097). Sosyal politikalar, sadece iyi ekonomik performansın ve politikaların bir sonucu değil, aynı zamanda bir girdi olarak görülmektedir. Doğrudan transferler ve hizmetler şeklinde sosyal hükümler sağlayan savaş sonrası refah modelinin aksine, günümüzde bir yatırım olarak sosyal korumaya doğru bir dönüşe tanık oluyoruz (Vandenbroucke vd.,2011:12). Daha önce refah koruması yeniden dağıtım yoluyla pasif destek gerektirirken, yeni Sosyal Yatırım Paktı'nda ortaya çıkan yeni aktif işgücü piyasası politikaları aracılığıyla kapsayıcılığı güvence altına almak sosyal içerme, işgücü piyasasına dâhil olmaya indirgenerek piyasaya katılma yeteneğini geliştirmiştir. Bu nedenle, piyasaya katılım, insanları doğru becerilerle donatarak elde edilebilir. Yeni sosyal hükümler, başka herhangi bir insani ihtiyacı güvence altına almaktan ziyade emeğin üretken potansiyelini artırmayı amaçlayarak piyasa imajında öznelliklerin oluşturulmasını gerektirmektedir (Savevska,2014:399).

Dışlanmanın önlenmesinin üretim sürecinde bir girdiye dönüştürülmesi ve ekonomik getirilerin parasal koşullarında korumanın gerekçelendirilmesi ile sosyal korumanın kendisi metalaştırılır. Bir bakıma Polanyi'nin hayali meta kavramı burada geçerli olduğunu kanıtlıyor. Araziyi, emeği ve parayı hayali metalar olarak tanımlamış çünkü üretimleri satış için yapılmamıştır. Toprak,

doğa için başka bir kelimedir, emek insan doğasının yalnızca bir yönüdür ve para bir meta, değişim aracı değil, varlığı bankacılığa bağlı olan satın alma gücüdür. Bu hayali metalar için bir serbest piyasa yaratmaya yönelik herhangi bir girişim, dislokasyonlara yol açma eğilimindedir (Polanyi, 2001:186). Benzer şekilde, sosyal korumayı hayali bir metaya dönüştürerek, korumayı parasal faydasına indirgeme riskiyle karşı karşıyayız. Sosyal hizmetlerin ekonomik faydasına odaklanarak, daha geniş kapsamlı insanın geçimini garanti altına alma amacını gözden kaçırıyoruz (Polanyi, 2001:188). Esping-Andersen tarafından Karl Polanyi'den sonra tanımlanan ortak ilke, insan refahının etik olarak üstün bir değerini hedeflemek için sosyal politika yoluyla emeğin piyasa mantığından korunması olan "*metalaşmanın bozulması*" idi. Sosyal korumayla birlikte, emeğin bir meta olmadığı fikri giderek güçlenmiştir. Bu yol gösterici ilke, ona az ya da çok güç veren farklı kurumsal mantıkta tüm dünyada somutlaşmıştır.

Emek, toplumsal yapının ayrılmaz bir parçasıdır ve toprak doğal yaşam alanıdır, üretimin bu şekilde kurgulanması, on dokuzuncu yüzyıl toplumunun düzenleyici ilkesi haline gelmişti. Arazinin ve emeğin hayali metalar olarak piyasa mekanizmasına sokulması, *'toplumun özünün piyasanın kanunlarına tabi kılınmasını'* getirmiştir (Gareth,2008:497). Polanyi'nin çağdaş toplumun doğuşu, krizleri ve kurumsal dönüşümlerine ilişkin analizi, kapitalizmin kendine özgü bir toplum biçimi olarak temel özellikleri ve dinamikleri teorisine dayanmaktadır (Cangiani,2017:921).

Polanyi/Stewart hipotezi, insanların ve uzun vadede yine kendi avantajlarını veya dezavantajlarını nasıl yaşadıklarına bağlı olan farklı ideolojilerin hegemonyasına bağlı olarak, ekonomik ve refah politikalarının piyasa ve devlet önderliğindeki politikalar arasında dönme eğiliminde olduğunu okuyor. Polanyi, politikacıların sosyal ve politik sinyallere cevap vermemesi halinde, sosyal hareketler onları yapmaya çalışacağını iddia etmektedir (Conradie,2018:4). Devereux, Roelen ve Ulrichs, şu anki refah eğilimleriyle ilgili bir makalede aynı noktayı vurgulamaktadır:

Eşitsizlik, sosyal koruma için bir mantık yürüten ve küresel kalkınma paradigması içinde siyasi bir teşvik yaratabilecek temel bir güç olarak görülmektedir. Eşitsizliği azaltmak aynı zamanda mevcut kalkınma tartışmalarında "sıcak bir konudur" ve sosyal koruma, bunu başarmanın temel politika araçlarından biri olarak sıkça bahsedilir (Devereux, Roelen ve Ulrichs,2015:21-25).

Ekonomik sömürüyü en üst düzeye çıkarmak için sistematik olarak kitleleri yoksul ve siyasi olarak zayıf tutmayı hedeflediler. İşgücü arz ve talebinin görece kıt olduğu sanayi sektörlerinde, işçileri basit üretim araçlarına dönüştürmek için yüksek ücretlerin üretim süreçleri için pazarlık yapan daha vasıflı işçiler tasarlanmıştır (Halperin, 2004:21). Sermayenin emeği sistematik olarak ve sürekli olarak sömürme yeteneği, bu eşitsiz ilişkiyi yeniden üretmek için politik-ekonomik bir altyapı gerektirir (Selwyn &Miyamura,2014:342).

Sermaye ve emekçi sınıflar arasındaki mücadelelerin kısa, orta/uzun vadeli kurumsal ve kalkınma sonuçları vardır. Kısa vadeli sonuçlar, sermayeden emeğe az ya da çok tavizleri yansıtabilir (örneğin, daha yüksek ya da daha düşük ücretler). Orta ve uzun vadeli sonuçlar, işçi sınıfı temsili biçiminde ve boyutunda (örneğin, sendikaların ne tür eylemlerde bulunabileceği) ve emekçi sınıfların aşağı yukarı devlet yapısına dâhil edildiği devlet oluşumunda kurumsallaşmaktadır (Selwyn, Miyamura,2014:640). Polanyi›nin Marksist ekonomi politiğin temel ilkelerinden biri olan emek değer teorisini reddetmesi, kendisini piyasadan koruma girişimlerinde potansiyel olarak herhangi bir sistematiğin üstesinden gelebilecek potansiyel olarak organik bir bütün olarak toplum imajını inşa etmesini sağlar. Polanyi, sömürünün *‹kesinlikle ekonomik terimlerle mübadele oranlarının kalıcı bir yetersizliği olarak tanımlanmaması›* gerektiğini öne sürmüştür(Selwyn, Miyamura,2014:641).

Tıpkı 19. yüzyılın başlarında olduğu gibi, kendi kendini düzenleyen piyasalar ütopyasını kucaklayarak bu baskıcı "*toplumsal gerçekliği*" protesto etmeye ve buna karşı çıkmaya çalışmak birçokları için çekici hale gelmiştir. Sağ kanat, özellikle 1970'lerin sonu ve 1980'lerin başında vergi karşıtı eylemler gibi toplu çabalarda bu tür duyguları harekete geçirmede etkili olmuştur. Paradoks şu ki, çoğu insanın çalışmasının son derece soyut ve işbirlikçi hale geldiği bir zamanda, kökleri 19. yüzyılın başlarındaki çiftçiler ve zanaatkârlardan oluşan bir toplumda yerleşik olan vergi karşıtı bir retoriğin olağanüstü bir yankı bulmasıydı. Baskıcı hükümete karşı vergi karşıtı ve diğer hareketler, hükümet karşıtı ve piyasa yanlısı söylem etrafında örgütlenen neredeyse otuz yıllık bir sağ egemenlik dönemini başlatmıştır. Bu süreçte iki gösterge özellikle önemlidir. Birincisi, iklim değişikliği ve yaklaşık 7 milyar insanı beslemenin zorluğu dâhil olmak üzere küresel çevre sorunları, insanın özgürlüğü kavramına ciddi şekilde meydan okumaktadır. Başkalarının hayatta kalmasını riske atarken, bir bireyin kaynakları israf etme veya çevreyi kirletme hakkı nasıl

savunulabilir? İkincisi, iletişim ve bağlanabilirlik teknolojilerini bir tehdit olarak değil, daha güçlü bir topluluk ve dayanışma bağları kurmanın bir aracı olarak gören yeni bir nesil büyümüştür. Daha genç insanlar, daha büyük bir sosyal karşılıklı bağımlılık derecesine ilişkin ebeveynlerinin korkularını veya kararsızlıklarını paylaşmıyor gibi görünmektedir; sadece verili olarak alıyorlar.

19. yüzyılın büyük bölümünde Batı Avrupa, ulusal emek piyasalarının zorla yaratılmasını deneyimlemiş ve demokrasi talepleri yerleşik seçkinler tarafından şiddetle reddedilmiştir. Liberaller, piyasa kanunlarının çalışan nüfus adına ekonomik hayata herhangi bir müdahaleyi engellediğinde ısrar etmişlerdi. Robert Owen gibi *'emekçi sınıfın dostları'* bile halk oylamasının yeni ekonomiyi ve onun tüm başarılarını yok edeceğine inanıyordu. 21.yüzyılın sonlarına doğru pek çok ülke oy hakkını genişletmiştir (Dale,2008:497). Bu değişiklikler, günümüzün koruyucu karşı hareketinin yalnızca toplumları ve gezegeni küresel piyasaların yarattığı tehlikelerden koruma olasılığına sahip olmadığı, aynı zamanda ikili hareketin kendisini sona erdirme olasılığına da sahip olduğu anlamına gelebilir. Bununla birlikte, böyle radikal bir dönüşüm, küresel ölçekte toplumsal seferberliği, yeni küresel kurumların yaratılmasını ve karmaşık bir toplumda bireysel özgürlüğü kavramsallaştırmak için yeni bir paradigmanın geliştirilmesini gerektirecektir. Polanyi, "*evrensel oy hakkı işçi sınıfı için politik iktidarın eşdeğeri olduğu*" fikrinin (Marx'ın 1852'de belirttiği gibi) gerçek olduğu sosyal demokratik bir kültür içinde oluşturulmuştu (Dale,2008:497).

Sonuç

Karl Polanyi, 20.yüzyılda sosyal bilimlere önemli katkı sağlayan bilim insanlarından biri olarak kabul edilmektedir. Entelektüel mirasını incelemeye olan ilgi bunun göstergesidir. Bugün, Polanyi'nin *Büyük Dönüşüm*'de analiz ettiği 19.yüzyılın sonlarındaki hareketler kadar çeşitli toplumları, kaynakları ve ekosistemleri korumayı amaçlayan sayısız hareket, sosyal ve politik hakların korunmasını ve tanınmasını teşvik etmektedir. Bu haklar, metalaştırma ve kamulaştırmaya doğru yaygın bir geçişle emilmiş, hukukun temelini oluşturması beklenen bir ekonomik sistem için yara bandı rolüne indirilmiş ya da yıkıcı bir narsisizme doğru koşan toplumlarda bireyselleştirilmiştir. Sosyal ve ekolojik felaketler, ister hâlihazırda mevcut olsun ister henüz gerçekleşmemiş olsun, insanları sadece kurtarılması gereken, sayıları artan ve genellikle acil durumlarda olan, özgürlük ve sorgulama yeteneğinden yoksun bırakılan kurban statüsüne

indirebilir. Bu çerçevede Polanyi'nin katkısı, çağdaş kapitalizmde etik bir yaşam hakkında düşünmek için yeni bakış açıları sunar. Ekonomik ve sosyal değişim gerçek anlamda insan odaklı olacaksa, sosyal duruşu destekleyen değerlere yer açmalıdır. Polanyian'ın sosyal adalet ideali şu sözlerle özetlenebilir: " *Ekonominin, topluma hizmet etmesi gerekir, başka türlü değil.*"

Polanyi, yeniden dağıtım, karşılıklılık ve piyasa ilkelerine dayanarak, daha adil ve dengeli kalkınma için yeni politikalar formüle etmek için yararlı olabilecek bazı hipotezler ortaya koymuştur. Polanyi'nin fikirlerinin teorik alt yapısının oluşturulması için savunucularının, 21. yüzyılın sığ bir eleştirisini oluşturan ve daha derinlemesine temellerinden yoksun olan bir tür *‹ütopyacı sosyalisti›* olduğu konusunda bazı yanlış anlaşılmalar vardır. Herhangi bir ekonomideki kalkınma sürecinin, ulusötesi ekonomik, politik ve ulusal yapısal koşullar tarafından objektif olarak verildiği bilinmektedir. Ancak ulusal kurumlar, dâhil olan sosyal ve çevresel '*varlıkların*' özelliklerini dikkate alan ekonomik ve sosyal politikalar oluşturdukları sürece kalkınmanın sürdürülmesinde biraz daha etkili olacaktır. Bu anlamda, kapitalist birikimin doğal süreci açısından dezavantajlı olmanın yanı sıra, mevcut çeşitli çoğul ekonomi biçimlerini desteklemek, daha sağlıklı bir ekonomi ve toplum inşasına büyük katkı sağlamıştır.

Polanyi'nin amacı sadece analiz etmek değil, hepsinden önemlisi kapitalist ekonomiyi eleştirmek ve onun hem insan hem de doğa üzerindeki son derece menfur etkilerini açığa çıkarmaktı. Bir asırlık gelişim sürecinden sonra Polanyi, insanın yaşam ortamını eski haline getirebileceğini umuyordu. Onun umudu modern toplumun, sağlam yapılarla yeni bir dünya inşa edebilmesi ve toplumu ilerlemeye iten güçleri dengeleyebilmesiydi. Polanyi'nin çalışmasının arzusu, sistemi bir dengeye doğru hareket ettirebilecek diğer güçler aracılığıyla toplumsal yeniden yapılanma ihtiyacını göstermektir. Gerçek bilinmeyen cevapları gösteriyorsa, geliştirme süreci altında yeni bir görünüm vermenin mümkün olduğu ihtimalini besleyen en azından ipuçları vardır.

Polanyi gerçek ve hayali metalar arasında ayrım yaptığında, insanlara veya doğaya alınıp satılabilirmiş gibi davranılmaması gerektiği şeklindeki ahlaki ilkenin ötesine geçmektedir. Çünkü tamamen kendi kendini düzenleyen bir piyasa ekonomisi yaratma projesi bu kurguyu gerektiriyordu, ancak tam anlamıyla uygulanırsa toplum ve çevre yok olacaktı. Uygulamada, liberalizmin temel ilkelerine karşı, devlet, sınırlar boyunca emek akışını düzenlemede,

işçileri eğitmek, işsizlikle başa çıkmada önemli bir rol oynamaktadır. Kırsal ve kentsel alanlarda arazi kullanımı devlet tarafından sıkı bir şekilde kontrol edilmektedir. Gerçekte mevcut piyasa toplumlarında devlet, yol gösterici bir ekonomik rol oynar ve hiçbir zaman piyasanın "*dışında*" değildir.

Kapitalist sistemler için Karl Polanyi'den çıkarılan ders, bir ülkede ve/veya bölgede mevcut olan kurumsal çeşitliliğe dikkat etmek gerektiğidir. Ek olarak, eğer merkezi hedef belirli bir tarihsel zamanda mümkün olan gelişim seviyesini elde etmekse ele alınması gereken birkaç konu vardır. Örneğin, çevre sorunu, biyoçeşitliliğin en iyi kullanımı, geleneksel ve yerleşik halklar sorunu, bu yeterli olmadığı için basit bir serbest piyasa rasyonalitesi ile ele alınamayan sorunlar ve bazen de onlar için mümkün olan en iyi çözümleri bulmak için gerekli değildir. Kapsamın dışına çıkmak ve kural olarak bir ülkenin kültürel ve kurumsal mozaik olduğunu anlamak gerekir. Daha pragmatik anlamda, Karl Polanyi'nin çalışmalarının daha yakından okunmasının, ülkeler ve bölgeler için bu hedeflere ulaşmak için özellikle bir hükümetin ekonomi ve toplumda hareket etmenin en iyi yolu olacak şekilde, kalkınma politikalarının inşası için gerçekten yeni bakış açıları sağladığı sonucuna varıyor. Bununla ülkelere ve bölgelere gelişme için yeni fırsatlar yaratan, sosyal problemleri üretmeyen, ancak şimdiki ve gelecek nesiller için sağlıklı bir çevre hakkını koruyan bir kalkınma süreci getirebilecek stratejiler ve politikalar düşünmek mümkündür. Bu amaçla, bütüncül ve sürdürülebilir kalkınmaya sahip olmak için ekonominin daha çoğulcu bir temelde çalışması gerektiği göz önünde bulundurularak kurumların bu yönde çalışması esastır (Waldecy, Nayara,2020:4).

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.
Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.
Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.
Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.
Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

Kaynakça/References

Bayrakdar, S. (2019). Kapitalizm Krizlerinin Karl Polanyi Penceresinden Analizi, *Akademik Hassasiyetler*, *6*(11).

Birchfield, V. (2005). "José Bové and the Globalization Countermovement in France and Beyond: A Polanyian Interpretation," *Review of International Studies*, *31*(3): pp.581–598.

Block F.(2008). Polanyi's Double Movement and the Reconstruction of Critical Theory, Revue Interventions économiques [Online], 38 | 2008, Online since 01 December 2008, connection on 25 May 2019. URL : http://journals.openedition.org/interventionseconomiques/274 ; DOI : 10.4000/ interventionseconomiques.274

Block, F., & Somers, M. (1984). "Beyond the Economistic Fallacy: The Holistics Social Science of Karl Polanyi", dans Theda Skocpol, ed., *Vision and Method in Historical Sociology,* Cambridge: Cambridge University Press, pp.47-84.

Buğra A. (2020). Politics of Social Policy in a Late Industrializing Country: The Case of Turkey, *Development and Change, 51*(2).

Buğra, A., & Agartan, K. (2007). *Reading Karl Polanyi for the 21st Century,* New York: Palgrave.

Buğra, A. (2009). "*Polanyi'nin Çifte Hareket Kavramı ve Günümüz Piyasa Toplumunda Siyaset*," Ayşe Buğra ve Kaan Ağartan (der.) 21. Yüzyılda Karl Polanyi'yi Okumak, Bir Siyasal Proje Olarak Piyasa Ekonomisi, (Çev. Azer Kılıç), İletişim Yayınları, İstanbul, pp.237-59.

Burawoy, M. (2003). "For a Sociological Marxism : The Complementary Convergence of Antonio Gramsci and Karl Polanyi", *Politics & Society* (June), pp.193-262.

Cangiani, M. (2017). "Social Freedom" in the Twenty-First Century: Rereading Polanyi, *Journal of Economic Issues*, *51*(4), 915-938.

Conradie, I. (2018). Social Policy in South Africa: the challenges of Poverty, Inequality and Exclusion, *Social Work and Society*, *16*(2).

Dale, G. (2008). Karl Polanyi's The Great Transformation: perverse effects, protectionism and Gemeinschaft, *Economy and Society*, *37*(4).

Dale, G. (2018). Karl Polanyi and the economics of Labour, https://www.versobooks.com/blogs/4015-karl-polanyi-and-the-economics-of-labour, 11 September

Devereux, S., Roelen, K., & Ulrichs, M. (2015). *Where next for social protection? Sussex: IDS Evidence Report 124*. Policy Anticipation, Response and Evaluation.

Dumludağ D. (2004). Küreselleşmeyi "Büyük Dönüşüm" Üzerinden Okumak, *Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt XIX, Sayı 1.

Ebner, A. (2010). *Transnational Markets and The Polanyi Problem, in: Christian Joerges and Josef Falke* (eds.), Karl Polanyi, Globalisation and the Potential of Law in Transnational Markets, Oxford: Hart, pp.19-41

Gavin, R. (2016). Public Capital and the Post-Communist Welfare State: The Case of Poland, *Polish Sociological Review*, *194*(2), 155–170

Gomez, A. (2008). The Karl Polanyi Institute of Political Economy: A Narrative of Contributions to Social Change, *Revue Interventions économiques,* [Online], 38 |

Goodwin, G. (2018). Rethinking the Double Movement: Expanding the Frontiers of Polanyian Analysis in the Global South, *Development and Chance*, Volume 49, Issue 5, September, pp.1268-1290

Halperin, S. (2004). *War and Social Change in Modern Europe: The Great Transformation Revisited,* Cambridge

Hejeebu, S., & McCloskey, D. (1999). The Reproving of Karl Polanyi. *Critical Review, 13*(3-4), 285-314.

Hodgson, G. M. (2017), Karl Polanyi on economy and society: a critical analysis of core concepts. *Review of Social Economy***,** *75*(1).

Kitapçı, İ. (2019), Piyasaları Olan Toplumdan Piyasa Toplumuna: Karl Polanyi'nin Perspektifinden İktisat Sosyolojisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, *24*(4), 1089-1109

Machado, N., Cardoso, M. (2011), Karl Polanyi and the New Economic Sociology: Notes on the Concept of (Dis) embeddedness, *RCCS Annual Review*, Issue:3

Maertens, E. (2008), Polanyi's Double Movement: A Critical Reappraisal, *Social Thought & Research, 29*, Globalization pp.129-153.

Munck, R. (2004). Globalization, Labor and the 'Polanyi Problem'. *Labor History, 45*(3), 251-269.

Paton J. (2010). Labour as a (Fictitious) Commodity: Polanyi and the Capitalist 'Market Economy'. *Economic and Labour Relations Review, 21(1).*

Piketty, T. (2014). *Yirmi Birinci Yüzyılda Kapital*, (Çeviren:Hande Koçak). İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları**.**

Polanyi, K. (2001). *The Great Transformation: The Political and Economic Origins of Our Time,* (Boston, MA: Beacon Press).

Saval, N. (2016). *Polanyi In Our Times,* https://www.thenation.com/article/archive/karl-polanyi-in-our-times/

Savevska, M. (2014), Polanyian Reading of the Socio-Economic Transformations of the European Union. *Journal of Contemporary European Studies, 22*(4).

Schneider S., & Fabiano, E. (2011). The contribution of Karl Polanyi for the rural development sociology**.** *Sociologias*, *13*(27), 180-219

Selwyn B., & Satoshi, M. (2014). Class Struggle or Embedded Markets? Marx, Polanyi and the Meanings and Possibilities of Social Transformation. *New Political Economy*, *19*(5).

Stewart, F. (2010). Power and progress: The swing of the pendulum, *Journal of Human Development and Capabilities*, *11*(3), 371-395.

Vandenbroucke, F., Hemerijck, A., & Palier, B. (2011). *The EU Needs a Social Investment Pact*, Opinion Paper, No. 5, Brussels: Observatoire Social Européen, May 2011, pp.1-25.

Veitch, K.(2013). Law, Social Policy and the Constitution of Markets and Profit Making. *Journal of Law and Society,* 40(1).

Waldecy, R., Silva dos Santos, N. (2020). Karl Polanyi and substantivism in economic development, *Brazilian Journal of Political Economy, 40*(1). São Paulo Jan./Mar. 2020 Epub Feb 21

Watkins, J. P. (2017). Financialization and Society's Protective Response: Reconsidering Karl Polanyi's Double Movement. *Journal of Economic Issues*, *51*(1), 98-117

Wjuniski, B. S., & Ramón, G. F. (2010). Karl Polanyi, Athens and us: The contemporary significance of Polanyi's thought, *Brazilian Journal of Political Economy*. Vol. 30, No 3 (119), July-September/2010, pp. 420-437